

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: V. O.
bytem X
proti

žalovanému: Krajský úřad Jihomoravského kraje
sídlem Žerotínovo náměstí 3, 601 82

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 11. 2021, č. j. JMK 169718/2021, sp. zn. S-JMK 158059/2021/OD/No,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a napadené rozhodnutí

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 11. 2021, č. j. JMK 169718/2021, sp. zn. S-JMK 158059/2021/OD/No (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Magistrátu města Brna (dále jen

„prvostupňový orgán“ nebo „správní orgán I. stupně“), ze dne 4. 10. 2021, č. j. ODSČ-71734/21-26 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“ nebo „rozhodnutí o přestupku“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím byl žalobce uznán vinným ze spáchání přestupku podle § 125c odst. 1 písm. k) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále jen „zákon o silničním provozu“), kterého se měl dopustit úmyslně tím, že dne 13. 4. 2021 v 16:21 hodin v Brně na ulici Moravské náměstí, mezi nástupním ostrůvkem MHD zastávky Moravské náměstí a parkem Moravské náměstí se bez důvodu souvisejícího se silničním provozem zdržoval na vozovce a dne 12. 6. 2021 v 15:03 hodin v Brně na křižovatce ul. Koliště a Milady Horákové se bez důvodu souvisejícího se silničním provozem zdržoval na přechodu pro chodce, který vede do parku k Janáčkovu Divadlu. Tímto jednáním žalobce porušil § 4 písm. a) a § 54 odst. 3 zákona o silničním provozu. Za spáchání přestupku byla žalobci uložena pokuta ve výši 1 800 Kč a povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1 000 Kč.
3. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný shrnul odvolací námitky žalobce, konstatoval, že rozhodnutí je přezkoumatelné, zrekapituloval zjištěný skutkový stav a dosavadní průběh řízení. Žalovaný konstatoval, že prvostupňový orgán zjistil skutkový stav věci bez důvodných pochybností. Vina žalobce byla spolehlivě prokázána na základě důkazů, které byly v řízení řádně provedeny. Dále se žalovaný vyjádřil k odvolacím námitkám žalobce, poukázal na zásadu volného hodnocení důkazů, zabýval se zaviněním žalobce a materiální stránkou přestupku. Konstatoval, že se nejednalo o krajní nouzi. Žalovaný neshledal v prvostupňovém rozhodnutí pochybení, které by bylo důvodem pro jeho zrušení.

II. Žaloba

4. Žalobce má za to, že svým jednáním nenaplnil skutkovou podstatu přestupku, jež mu je dáván za vinu. Pokud jde o údajné porušení povinnosti dle § 4 písm. a) zákona o silničním provozu, nebylo prokázáno, že by v příčinné souvislosti s jeho jednáním došlo k objektivnímu ohrožení života, zdraví, či majetku. Závěr správního orgánu ohledně ohrožení života, zdraví, či majetku se pohybuje pouze v teoretické rovině a je značně spekulativní, není podložen žádnými konkrétními materiály z místa spáchání přestupku.
5. Pokud jde o porušení povinnosti dle § 54 odst. 3 zákona o silničním provozu, žalobce neporušil zákaz bezdůvodně se zastavovat nebo zdržovat na přechodu. Důvodem jeho jednání bylo upozornit na hrozící nebezpečí v podobě klimatické krize. Žalobce na přechodu realizoval své právo svobodně se vyjadřovat dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Výkon práva je považován za okolnost vylučující protiprávnost a nemůže být protiprávním jednáním. Nelze dovozovat, že důvod, pro který je možné se na přechodě zdržet, musí souviset se silničním provozem, jak chybně činí správní orgán, který se dopouští nepřípustného dotváření práva. V jednání, které je žalobci dáváno za vinu navíc absentuje společenská škodlivost, jednání je naopak celospolečensky prospěšné.
6. Pokud soud dojde k závěru, že skutková podstata přestupku byla naplněna, žalobce konstatuje, že jednal v krajní nouzi. Hrozí reálné a bezprostřední nebezpečí v podobě klimatické krize. Nebezpečí hrozí zájmu chráněnému zákonem v podobě zájmu na ochranu života, zdraví a životního prostředí. Žalobce svým jednáním směřoval k odvrácení tohoto nebezpečí, svou aktivitou usiloval o to, aby odpovědné politiky a političky vyburcoval k akci. Argumenty správních orgánů pro nemožnost aplikace institutu krajní nouze nejsou přesvědčivé. Nejsou žádné jiné prostředky, jak poukazovat na závažnost

Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

situace, než prostřednictvím legitimních akcí občanské neposlušnosti. Mírnější prostředky se historicky ukázaly jako zcela neúčinné pro odvrácení přímo hrozící hrozby.

III. Vyjádření žalovaného

7. Žalovaný má za to, že žaloba není důvodná. Žalobce naplnil formální i materiální znaky přestupku a nejednal v rámci okolností vylučujících protiprávnost. Námitkami žalobce se žalovaný zabýval již v odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které odkazuje.

IV. Jednání

8. Soud nařídil k požadavku žalobce ústní jednání, které se konalo 9. 2. 2023, za přítomnosti zástupkyně žalovaného. Žalobce se k jednání bez omluvy nedostavil. Soud shrnul obsah žaloby, zástupkyně žalovaného odkázala na obsah napadeného rozhodnutí a vyjádření k žalobě. Následně byl stručně rekapitulován obsah spisů. Dokazování nebylo doplňováno, provádění důkazů uvedených v žalobě považoval soud za nadbytečné, ve věci nebyl mezi účastníky řízení spor o existenci klimatické krize. Po závěrečném projevu zástupkyně žalovaného soud přerušil jednání a postupoval podle § 49 odst. 12 věta první s.ř.s.

V. Posouzení věci krajským soudem

9. Krajský soud předně posuzoval, zda byly splněny podmínky řízení. Žaloba byla podána včas [§ 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s.ř.s.“)], osobou oprávněnou (§ 65 odst. 1 s.ř.s.) a jedná se o žalobu přípustnou (§ 65, § 68, § 70 s.ř.s.).
10. Krajský soud v souladu s § 75 odst. 1, 2 s.ř.s. přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně řízení předcházejícího jeho vydání, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
11. Žaloba není důvodná.
12. Proti skutkovému stavu, jak byl zjištěn správními orgány, žalobce nic nenamítá. Nezákonnost napadeného rozhodnutí spatřuje žalobce v nesprávném právním posouzení. Krajský soud se předně zabýval námitkou žalobce, který má za to, že nebyla naplněna skutková podstata přestupkového jednání. Žalobce namítá, že nedošlo k porušení povinnosti dle § 4 písm. a) a zákazu dle § 54 odst. 3 zákona o silničním provozu.
13. Podle § 4 písm. a) zákona o silničním provozu při účasti na provozu na pozemních komunikacích je každý povinen *chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat, své chování je povinen přizpůsobit zejména stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám, situaci v provozu na pozemních komunikacích, svým schopnostem a svému zdravotnímu stavu.*
14. Žalobce namítá, že nebylo prokázáno, že by v příčinné souvislosti s jeho jednáním došlo k objektivnímu ohrožení života, zdraví, nebo majetku, proto nebyly naplněny znaky skutkové podstaty přestupku. Tato námitka není důvodná, neboť žalobce chybně interpretuje obsah povinnosti dle § 4 písm. a) zákona o silničním provozu. Tato povinnost je poměrně široká a má preventivní povahu. Při aplikaci tohoto ustanovení se vždy bere zřetel na konkrétní okolnosti posuzované věci (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2018, č. j. 1 As 12/2017-65).
15. Ust. § 125c odst. 1 písm. k) zákona o silničním provozu představuje jakousi „zbytkovou“ kategorii přestupkového jednání. Tento přestupek je formulován tak, aby bylo možno Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

postihnout každé porušení zákonných pravidel provozu na pozemních komunikacích, které zároveň porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti např. na bezpečnosti silniční dopravy. Konkrétně v případě porušení povinnosti chovat se ohleduplně a ukázněně se jedná o nejobecnější a základní povinnost každého účastníka silničního provozu, neboť v důsledku jejího porušení může (nikoli však nutně musí) být porušena bezpečnost silniční dopravy či její plynulost.

16. Žalobce povinnost dle § 4 písm. a) interpretuje tak, že musí dojít k reálnému ohrožení chráněných zájmů. Takový výklad je však chybný. Povinnost chovat se ukázněně a ohleduplně v provozu na pozemních komunikacích má preventivní povahu, a proto je nutné ji dodržovat vždy. Pro naplnění skutkové podstaty přestupku podle § 125c odst. 1 písm. k) zákona o silničním provozu není nutné prokazovat, že by v příčinné souvislosti s jednáním žalobce došlo k objektivnímu ohrožení konkrétního zájmu (konkrétní osoby, či majetku). Postačuje porušení preventivní povinnosti a s tím spojeného potenciálního ohrožení chráněných zájmů. K tomu v případě žalobce došlo, neboť se nechoval ohleduplně a ukázněně a v důsledku jeho jednání došlo k potenciálnímu ohrožení těchto zájmů.
17. V důsledku jednání žalobce došlo k vytvoření nestandardní dopravní situace. Žalobce, zdržující se na silnici v prvním případě a na přechodu v druhém případě, bránil průjezdu vozidel. Z videozáznamů, které jsou součástí správního spisu plyne, že v obou případech bylo přivoláno několik hlídek městské policie a policie ČR, při přestupku ze dne 12. 6. 2021 bylo přivoláno i vozidlo hasičské záchranné služby a vozidlo záchranné služby. Vytvořila se dlouhá kolona vozidel. Řidiči projíždějících automobilů byli na delší dobu zastaveni, stáli v koloně. Došlo k významnému narušení plynulosti silničního provozu na frekventovaném místě, konkrétně až k úplnému zastavení provozu. V důsledku jednání žalobce, které nebylo ohleduplné a ukázněné, došlo k potenciálnímu ohrožení životů, zdraví i majetku účastníku silničního provozu. Navíc v důsledku snížení plynulosti provozu došlo k ohrožení životního prostředí v důsledku vyššího množství vyprodukovaných emisí vozidla stojícími v koloně. Krajský soud se ztotožňuje s posouzením žalovaného, že skutková podstata přestupku byla naplněna.
18. Dle § 54 odst. 3 zákona o silničním provozu *jakmile vstoupí chodec na přechod pro chodce nebo na vozovku, nesmí se tam bezdůvodně zastavovat nebo zdržovat*. Žalobce namítal, že se nezdržoval na přechodě a na vozovce bezdůvodně, jeho důvodem bylo upozornit na rizika spojené s klimatickou krizí. Již žalovaný správně uvedl, že pro zdržování se na vozovce či přechodu nepostačuje jakýkoliv důvod. Zákaz dle § 54 odst. 3 věty první zákona o silničním provozu nelze vykládat čistě jazykovým výkladem, jazykový výklad je toliko prvotním přiblížením se k textu právní normy. Důvod, pro který se chodec může zdržovat na přechodu pro chodce, nemůže být libovolný. Takový výklad by byl proti smyslu právní úpravy, neboť každý chodec by byl schopen poskytnout důvod pro své zdržování se na přechodu pro chodce. Zákaz dle § 54 odst. 3 věty první zákona o silničním provozu by se tak stal nevymahatelným.
19. Smyslem a účelem zákazu zdržovat se na přechodu či vozovce je zajistit, aby se chodci libovolně nezdržovali na těchto místech, a tedy aby byla zajištěna plynulost a bezpečnost dopravy. Důvod, pro který je možné se na přechodě zdržovat musí být ospravedlnitelný a musí souviset s daným místem. A z povahy věci jej není možné realizovat jinde. Takovým důvodem může být např. pád chodce, ztráta předmětu na přechodu či provádění silničních prací. Oprávněně se na vozovce zdržoval např. chodec, který tam jako obsluha popelářského vozu prováděl pracovní úkony včetně manipulace s popelnicemi (viz Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 As 31/2007-39). Oprávněným důvodem naopak není svobodné vyjádření názoru, či protest proti klimatické krizi, takovou činnost lze totiž realizovat na jiných místech.

20. Lze tak uzavřít, že žalobce svým jednáním naplnil skutkovou podstatu přestupku, který je mu kladen za vinu. Svým jednáním totiž porušil obecnou povinnost dle § 4 písm. a) zákona o silničním provozu i zákaz dle § 54 odst. 3 věty první téhož zákona. Protiprávní jednání žalobce je zároveň společensky škodlivé. Společenská škodlivost jednání spočívá v narušení plynulosti a bezpečnosti provozu, jak bylo uvedeno výše. Pro naplnění materiální stránky přestupku postačuje potenciální ohrožení jmenovaných zájmů (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2016, č. j. 6 As 187/2016). K namítané společenské prospěšnosti jednání krajský soud konstatuje, že absence společenské prospěšnosti není pojmovým znakem přestupku.
21. Žalobce dále bazíruje na tom, že jednal v krajní nouzi, čímž je vyloučena protiprávnost jeho jednání. S touto námitkou se vypořádal již žalovaný v napadeném rozhodnutí, pokud konstatoval, že klimatická krize je aktuálním naléhavým problémem, ale není to problém, který by bylo možné odvrátit snížením průjezdnosti určitého místa. Soud se ztotožňuje se závěrem žalovaného, že nejsou dány okolnosti vylučující protiprávnost jednání žalobce. Institut krajní nouze je velmi specifický a pro jeho uplatnění je nutné, aby byla kumulativně naplněna řada podmínek. K tomu však v posuzovaném případě nedošlo.
22. Podle § 24 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „zákon o odpovědnosti za přestupky“) *není čin jinak trestný jako přestupek přestupkem, jestliže jím někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem.* Podle § 24 odst. 2 téhož zákona však *o krajní nouzi nejde, jestliže toto nebezpečí bylo možno za daných okolností odvrátit jinak nebo následek tímto odvracením způsobený je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl-li ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.*
23. Jak shrnul Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 11. 2020, č. j. 8 As 119/2019–24, byť ve vztahu k předcházející (avšak obsahově shodné) právní úpravě odpovědnosti za přestupky, *„podmínkami, při jejichž naplnění vzniká stav krajní nouze, jsou reálnost a bezprostřednost hrozby nebezpečí. Podmínkami jednání ve stavu krajní nouze jsou dodržení principu subsidiarity (nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak) a proporcionality (jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil). Uvedené zákonné předpoklady musí být naplněny kumulativně, chybí-li jeden z nich, nelze institut krajní nouze aplikovat (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2010, č. j. 5 As 72/2009-50, nebo stěžovatelem odkazovaný rozsudek sp. zn. 5 As 10/2011). (...) Nebezpečí hrozí přímo, je-li zde hrozba nebezpečí, které má bezprostředně nastat, tzn., že z okolností případu je zřejmé, že nebezpečí bez prodlení a určitě bude následovat za hrozbou. Jedná se o případy, kdy sled událostí spěje k poruše zájmu, nebo jsou splněny podmínky, aby porucha nastala. Za jednání v krajní nouzi nelze považovat jednání předčasné, kdy nebezpečí zájmu chráněnému zákonem ještě přímo nehrozí, nebo opožděné v době, kdy již nebezpečí pominulo (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2013, č. j. 5 As 114/2012-19).“* Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 23. 6. 2011, č. j. 5 As 10/2011-111, pak ke krajní nouzi uvedl: *„Krajní nouze je stav nebezpečí pro dva zákonem chráněné zájmy, kdy je možné chránit jeden z těchto zájmů jen tím, že se poruší nebo ohrozí zájem druhý. Strétnutí zájmů spočívá v tom, že jednomu zájmu hrozí porucha, která může být odvrácena pouze poruchou druhého zájmu.“*

Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

24. Podmínkou vzniku stavu krajní nouze je předně reálnost a bezprostřednost hrozby nebezpečí. Aniž by bylo nutné provádět hlubší zkoumání problematiky klimatické krize, pro účely tohoto rozhodnutí lze vyjít z předpokladu, že klimatická krize je nebezpečím přímo hrozícím zájmu chráněnému zákonem (k tomu lze odkázat např. na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2022, č. j. 14 A 101/2021-148, ve věci tzv. klimatické žaloby, zejména srov. úvahy k ohrožení práva na příznivé životní prostředí v důsledku klimatické krize v bodech 201 a násl.). I žalovaný konstatoval, že se jedná o aktuální a naléhavý problém, který je nutno řešit. V závěru, že se jedná o reálnou a bezprostřední hrozbu, se soud shoduje s žalobcem i žalovaným.
25. Další podmínkou je, že jednání žalobce musí hrozící nebezpečí odvracet. Krajský soud souhlasí s názorem žalovaného, že jednání žalobce samo o sobě není způsobilé odvrátit nebezpečí spočívající v klimatické krizi. Pro uplatnění § 24 zákona o odpovědnosti za přestupky nicméně není podmínkou, aby jednání osoby odvracející nebezpečí toto nebezpečí zcela odvrátilo. Postačí, pokud toto jednání k odvracení nebezpečí směřuje, lhotejno v jakém rozsahu. I s přihlédnutím k tomuto přístupu je však otázkou, zda jednání žalobce vůbec přispělo k jím sledovanému cíli. Není totiž vůbec jednoznačné, zda negativní publicita činností porušujících zákony, upozorňující na klimatickou krizi, skutečně přispívá k jejímu řešení. Nicméně při aplikaci zásady v pochybnostech ve prospěch pachatele soud nakonec i tuto podmínku vyhodnotil jako naplněnou, neboť jednání žalobce upozornilo na nutnost řešení klimatické krize a tím mohlo přispět k jejímu odvracení.
26. Dále musí být naplněny další podmínky jednání v krajní nouzi, kterými je dodržení principu subsidiarity a proporcionality. Těmito podmínkám jednání žalobce již nevyhovuje.
27. Princip proporcionality vyjadřuje v dané situaci vztah mezi následkem, který přímo hrozil zájmu chráněnému zákonem, a následkem, který byl způsoben odvracením nebezpečí přímo hrozícímu zájmu chráněnému zákonem. „Krajní nouze je vyloučena tam, kde je zřejmé, že podle individuálního i průměrného úsudku je způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil. Význam těchto následků je třeba posuzovat v každém konkrétním případě zvlášť, přičemž je třeba vycházet jak ze závažnosti dotčených zájmů, tak z intenzity jejich porušení. Závažnější je pak např. způsobený následek, dotýká-li se stejně významného zájmu a má větší intenzitu než následek hrozící, nebo se dotýká zájmu významnějšího a v porovnání s hrozícím následkem, včetně zvážení rozdílnosti dotčených zájmů, má alespoň rovnocenný význam“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2008, č. j. 5 As 34/2007-66).
28. Žalobce svým jednáním sledoval ochranu zájmu spočívajícího v ochraně života, zdraví a životního prostředí. V důsledku jeho jednání došlo k porušení zájmu společnosti na bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. Došlo i k zásahu do svobody pohybu účastníků silničního provozu (čl. 14 odst. 1 Listiny). Paradoxně byl porušen též žalobcem sledovaný zájem, neboť v důsledku jeho jednání došlo (byť lokálně a v omezeném rozsahu) k ohrožení životního prostředí. V důsledku opakovaného zablokování dopravy a snížení plynulosti silničního provozu došlo k tomu, že ostatní účastníci provozu zde strávili delší dobu a lze tak důvodně předpokládat, že jejich automobily vyprodukovaly větší množství emisí. Rovněž došlo k výjezdům několika hlídek městské policie, policie ČR, v případě přestupku dne 12. 6. 2021 dokonce i vozidla hasičské záchranné služby a vozidla rychlé zdravotní pomoci. V tomto směru proto v příčinné souvislosti s jednáním žalobce

Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

objektivně bylo vyprodukováno větší množství emisí, jež jak je obecně známo klima ohrožují.

29. Žalobce tak svým jednáním sice upozornil na nutnost řešení klimatické krize, což při aplikaci zásady *in dubio pro reo* na lokální úrovni přispělo k ochraně právem chráněného globálního zájmu společnosti na ochranu životního prostředí. Současně však byl totožný právem chráněný zájem v důsledku jednání žalobce porušen. Navíc došlo i k porušení jiných právem chráněných zájmů společnosti a účastníků silničního provozu. Lze shrnout, že pokud by žalobce protiprávní jednání nespáchal a neupozornil by nezákonným způsobem na klimatickou krizi, následek jeho nejednání by byl méně závažný než následek způsobený jeho nezákonným jednáním. Podmínka proporcionality proporcionality jednání v krajní nouzi proto slněna nebyla.
30. Podmínka subsidiarity jednání v krajní nouzi znamená, že nebezpečí hrozící zákonem chráněnému zájmu nemůže být odvráceno jinak. Nenaplnění této podmínky dokonce přiznává i sám žalobce, který má však za to, že „*po něm nelze spravedlivě požadovat, aby pro odvrácení této hrozby volil mírnějších prostředků*“. Podle jeho názoru by totiž jiné způsoby pravděpodobně nevedly k včasnému a účinnému odvrácení hrozícího nebezpečí, jelikož mírnější prostředky občanského aktivismu byly vyčerpány a nejsou pro odvrácení hrozby dostatečně účinné. S touto argumentací se krajský soud neztotožnil. Problematika ochrany klimatu je reflektována jak na mezinárodní úrovni, tak na lokální úrovni. Pokud bylo cílem žalobce upozornit na rizika spojená s klimatickou krizí a vyburcovat odpovědné politiky k akci, tohoto cíle lze efektivně dosáhnout i prostřednictvím jednání, které je v souladu se zákonem. Usiloval-li žalobce o větší publicitu, zákonnost či nezákonnost jednání stěžejním kritériem, který by publicitu určoval. Naopak se lze setkat s mnohými originálními způsoby upozorňování na klimatickou krizi, které měly a mají celosvětový dosah a nejsou nezákonné.
31. Na podporu přijatého závěru lze odkázat na posouzení krajní nouze u jednání s obdobným cílem v rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 7. 2022, č. j. 75 A 9/2020-36. Zde krajský soud posuzoval zákonnost rozhodnutí o přestupku, kterého se žalobkyně měla dopustit tím, že neoprávněně vnikla do důlního díla dolu Bílina na těžební technologii – rypadlo, čímž chtěla poukázat na poškozování životního prostředí související s těžbou hnědého uhlí. Kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu byla Nejvyšším správním soudem zamítnuta rozsudkem ze dne 22. 11. 2022, č. j. 6 As 175/2022-28.
32. Žalobce argumentuje svým ústavně zaručeným právem na odpor dle čl. 23 Listiny základních práv a svobod, podle něhož mají občané *právo postavit se na odpor proti každému, kdo by odstraňoval demokratický řád lidských práv a základních svobod, založený Listinou, jestliže činnost ústavních orgánů a účinné použití zákonných prostředků jsou znemožněny*. K tomu lze uvést, že výkon práva na odpor představuje „*formu nezákonného jednání, které získává svoji legitimitu v okamžiku, kdy dojde k narušení demokratických základů, při kumulativním splnění dvou podmínek, kterými jsou faktická paralýza soudů a současně nemožnost použití všech zákonných prostředků k ochraně svých práv*“ (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 1951/13). Argumentace právem na odpor je v daném případě nesprávná, neboť toto právo se vztahuje pouze na situace, kdy dochází k ohrožení demokratického řádu lidských práv a základních svobod a účinné použití zákonných prostředků je znemožněno. Tyto podmínky v daném případě nejsou naplněny, již vedení soudní řízení je důkazem toho, že žalobce má přístup k zákonným prostředkům ochrany práv.

Shodu s prvopisem potvrzuje: K. M.

33. Pokud jde o realizaci občanské neposlušnosti, tu nelze s právem na odpor zaměňovat. Občanská neposlušnost míří na dílčí subjektivně vnímané nespravedlnosti uvnitř jinak akceptovaného mocenského systému. Občanská neposlušnost může na rozdíl od práva na odpor podléhat legitimním sankcím. Podstatou občanské neposlušnosti je vědomé porušování zákonů a jiných veřejnoprávních aktů kvůli jejich tvrzené nespravedlnosti (srov. již citované usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 1951/13), případně na protest proti nespravedlivé politice vlády s ambicí ovlivnit smýšlení většiny, respektive rozhodování veřejné moci. (KYSELA, J. in WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2012, čl. 23).
34. Z uvedeného vyplývá, že v jednání žalobce lze spatřovat rysy občanské neposlušnosti. V takovém případě však žalobce musí čelit právním následkům svého jednání. Realizace občanské neposlušnosti postihu přestupkového jednání žalobce zásadně nebrání (k občanské neposlušnosti srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1022/21). Žalobce musel počítat s tím, že snaha o naplnění jeho cíle jím zvoleným způsobem a formou vyvolá zákonem nedovolenou (potenciálně nebezpečnou) situaci. Musel tedy počítat i s tím spojeným postihem. Ani tato námitka žalobce proto není důvodná.

VI. Závěr a náklady řízení

35. Soud dospěl k závěru, že žalobní námitky nejsou důvodné. Neshledal ani jiné vady, k nimž by musel případně přihlédnout z úřední povinnosti, a proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
36. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s.ř.s. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014-47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 9. února 2023

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně